

Oponentský posudek rigorózní práce

Jméno diplomanta: Mgr. Barbora Davidová

Téma a rozsah práce: Svoboda projevu médií. Komparace judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Interamerického soudu pro lidská práva (234 168 znaků včetně mezer)

Datum vypracování práce: 23.11, 2019 (jako diplomová práce)

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomová práce se porovnáním judikatury dvou regionálních institucí při rozhodování o otázkách spojených se svobodou médií a svobodným šířením informací, resp. s omezeními, která mohou být z hlediska ochrany legitimních celospolečenských zájmů legitimním důvodem pro omezení svobody projevu. Stále jde o jedno z nadmíru aktuálních témat, které z času na čas rezonuje ve vyspělých demokratických státech, bohužel, nerezonuje patřičně ve státech, které mají s dodržováním lidských práv největší problémy, tj. v totalitních, posttotalitních a autoritářských státech. Velké problémy mívají se svobodou projevu, se svobodou médií atd. mnohé státy, které jsou v přechodové fázi od autoritářského nebo totalitního systému k demokracii. Je sice pochopitelné, že se míra zásahů do lidských práv chráněných na vnitrostátní, a zejména na mezinárodní úrovni se v jednotlivých typech států liší, to však neznamená, že svoboda a demokracie je něco, co je neotřesitelně garantováno vždy a všude a jistí si nemohou být ani občané vyspělých demokracií. Stačí malý a zdánlivě nevýznamný popud a společenská atmosféra se může významně změnit i zde. To tím víc platí ve státech, které jsou stále na cestě od totality k demokracii. Reverzibilních tendencí můžeme být svědky v řadě zemí bývalého sovětského bloku i nyní. Nic není předem dáno, chceme-li se proti totalitě chránit, musíme znát příčiny společenských procesů, které mohou zvrátit demokratický vývoj a stejně tak je nutno zabývat se nástroji, které mohou společnost před takovými tendencemi pomoci chránit. Z tohoto hlediska je komparativní analýza regionální mezinárodněprávní úpravy a rozhodovací praxe regionálních lidskoprávních judiciálních orgánů jistě přínosná a téma lze proto považovat za stále aktuální, zejména v období rychlých společenských změn, ať už jsou vyvolány lidmi samotnými, měnicími se klimatickými podmínkami případně jinými zásahy shůry, jako je tomu v případě stávající koronavirové pandemie. Nad dodržováním lidských práv by mělo lidstvo bdít zejména v krizových situacích, svoboda se těžce získává, ale o to rychleji se v takovýchto obdobích ztrácí. Svoboda není ničím předem daným a neměnným a svědčí o tom mimo jiné i pasáž, která autorka věnuje historickému ohlédnutí. Je smutné, že za staletí, po která se lidstvo a jednotlivci snaží brát o svá práva, není svoboda stále ještě standardem,

na který by se mohli lidé spolehnout vždy a všude. Je navíc zřejmé, že autoritativně a totalitně smýšlející vládcí jsou schopni zneužít jakýchkoli těžkostí ve svůj prospěch a ke svému cíli nemusí nechat pouze zastrašovat nebo dokonce vraždit nepohodlné novináře a představitele opozice, jak jsme toho opakovaně svědky, občany státu stačí jen přesvědčit o tom, že opatření omezující osobní práva a svobody je nutno zavést v jejich vlastní prospěch. Cesta k nesvobodě je pak otevřena poměrně snadno.

2. Struktura práce

Práce je, kromě úvodu a závěru, rozdělena do tří částí, první je věnována krátkému historickému ohlédnutí na svobodu médií, druhá je věnována ochraně svobody projevu médií v evropském a interamerickém systému ochrany lidských práv, autorka se zabývá procesními i hmotněprávními aspekty zkoumané materie a v závěru druhé části oba systémy srovnává, třetí část je věnována analýze vybrané judikatury obou mezinárodních regionálních judiciálních orgánů a zaměřuje se na rozhodnutí obecně, na rozhodnutí týkající se role médií a novinářů, na audiovizuální média, internet, zkoumá otázku cenzury a svobodu projevu pak zkoumá na pozadí ochrany jiných celospolečenských zájmů na ochranu lidských práv, jako jsou ochrana proti difamačním sdělením, respektování rodinného a soukromého života, právo na spravedlivý proces a další. V závěru této části se autorka zabývá také srovnáním americké a evropské úpravy na přístup k informacím.

3. Náročnost tématu

Zpracování práce vyžadovalo důkladně seznámení se s institucionálním rámcem a do jisté míry i s fungováním ochrany lidských práv v Evropě a v Americe, přičemž je zjevné, že se předkladatelka práce seznámila nejen s relevantní právní úpravou, ale zejména s judikaturou příslušných regionálních judiciálních orgánů a stranou pozornosti nezůstala ani relevantní mezinárodní regionální kazuistika. Práv analýza a komparace přístupu obou vybraných judiciálních orgánů představuje jádro práce. Téma práce je proto možno relativně náročné, autorka činnost komise důkladně popsala a předložila shrnující závěr.

4. Hodnocení práce

Předložená práce je systematicky členěna, autorka se drží zvolené struktury, jazyková styl a formální úroveň jsou na dobré úrovni, zcela odpovídající požadavkům kladeným na obdobný typ prací. Při zpracování vycházela autorka z relevantních primárních a sekundárních zdrojů, které standardně cituje. V souvislosti s používáním sekundárních zdrojů je jistým nedostatkem práce zejména relativně úzké zaměření se na sekundární informační zdroje, a to zejména v češtině a španělštině, přičemž je zřejmé,

že i jinde na světě existují autoři, kteří se zkoumanou problematikou zabývají a jejichž práce by si zasloužily určitou pozornost. Seznam citovaných odborných článků by proto mohl být o něco pestřejší. Na druhou stranu, čtenář se může v práci seznámit s prameny, ke kterým nemá běžně přístup, a to je nepochybně přínosné. Autorka navíc tento drobný nedostatek bohatě vynahrazuje poměrně důkladnou prací s primárními prameny a práce je zejména založena na analýze a komparaci judikatury.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Jak je uvedeno již výše, práce je po formální i obsahové stránce zpracována slušně. Nelze k ní mít žádné zvláštní připomínky. Předkládaná práce postihuje to, co mohlo být od rigorózní práce očekáváno.

Ve kterém nebo kterých členském/členských státě/ech Rady Evropy je úroveň svobody tisku/médií na nejnižší úrovni a jak se tlak státu na média typicky projevuje.

Jak lze stát, který systematicky vědomě porušuje své mezinárodní závazky v oblasti lidských práv, včetně popisované oblasti, efektivně přimět k nápravě.

6. Doporučení

Závěrem nezbývá než uvést, že práci hodnotím celkově velmi kladně a doporučuji, aby byla uznána jako rigorózní.

Vladimír Balaš